

ДОПОМОГА ЧИ ПЕРЕШКОДА? ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

На сторінці блогу DOAJ опубліковано матеріал Метт Ходжкінсон «Переосмислення рецензування в епоху штучного інтелекту», приурочений до «Тижня рецензування-2025», який проходить з 15 по 19 вересня 2025 року.

У ньому йдеться про те, як штучний інтелект починає змінювати глобальний ландшафт рецензування та, зокрема – процес рецензування наукових публікацій. Люди все більше цінують переваги автоматизованих інструментів, у тому числі сервісів генеративного штучного інтелекту, причому легкість їх використання спричиняє зниження, а подекуди – навіть вимкнення критичного мислення. Коли ChatGPT вперше було відкрито для широкого загалу наприкінці 2022 року, з'явився цілий шквал наукових статей, у яких інструмент був вказаний як автор/співавтор, незважаючи на те, що цей по суті інструмент явно не мав здатності брати на себе відповідальність за будь-які згенеровані результати. На щастя, здоровий глузд було відновлено, і швидко сформувався консенсус щодо того, що автоматизовані інструменти не можуть бути авторами. Однак люди

все ще знаходять нові способи зловживання такого роду інструментами. Цьогоріч DOAJ змушений був відхилити заявку журналу, який використовує штучний інтелект для обрання рецензентів. Це була не єдина проблема з журналом, але вона була головною, що засвідчила більш широкий пласт видавничих проблем з публікаційною етикою. Використання автоматизованих алгоритмів для підбору потенційних рецензентів здійснюється вже багато років, для чого використовуються бази даних видавців та зовнішні джерела (наприклад, Publons як частина Web of Science). Однак, експертів DOAJ вразило у політиці журналу те, що використаний алгоритм жодним чином не був описаний, тобто він був «чорною скринькою», над якою повністю відсутній людський контроль. З огляду на цей досвід Метт Ходжкінсон звертає увагу на цінність оновлення посібника із подання заявок, до якого було додано розділ про штучний інтелект та інші автоматизовані інструменти. Тепер DOAJ вимагатиме від журналів чіткої та прозорої політики використання ШІ, яка повинна включати наступні аспекти: як автори повинні розкривати використання ШІ (окрім перевірки орфографії, граматики тощо); як автори несутуть відповідальність за результат роботи з інструментами ШІ (авторами можуть виступати лише люди); чи повинен ГШІ цитуватися; чи мають рецензенти використовувати генеративний штучний інтелект для написання своїх звітів тощо. Журнал повинен розкривати використання інструментів ШІ, здійснювати належну перевірку та пропонувати людям перевіряти результати рецензування. Ці пропозиції по суті своїй не нові, бо спираються на позицію COPE, Асоціації STM, AME та інших авторитетних організацій. Нові правила ураховують нинішній консенсус щодо ШІ і пропонують запобіжні заходи, при цьому не надто обмежуючи експерименти з автоматизацією процесів.

Детальніше: <https://qrcode.net/qrcode/SqCvd>,
<https://peerreviewweek.net/theme.php>

Фото: логотип

#НРАТ_Усі_новини #НРАТ_ШтучнийІнтелект #НРАТ_ВідкритіДані
#НРАТ_Науковцям_новини #НРАТ_Освітянам_новини
#НРАТ_Інноваторам_новини #НРАТ_НауковіВидання_новини

2025-09-19

Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію академічних текстів